

➤ Boekhouden voor het hbo deel 1

GERARD VAN HEESWIJK, DAVID BOUMAN, STEF STIENSTRA

ACADEMICX

+ EXTRA MATERIAAL
+ FILMPJES MET
UITLEG

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:
BIM Media B.V.
Postbus 16262
2500 BG Den Haag
tel.: (070) 304 67 77
www.bimmedia.nl

Gebruik onderstaande code om dit boek eenmalig toe te voegen aan je boekenplank op www.academicx.nl. Let op: je kunt deze code maar één keer gebruiken.

© 2014 BIM Media B.V., Den Haag
Academic Service is een imprint van BIM Media B.V.

1e druk, 2014

Zetwerk: emjee | grafische vormgeving, Varik

Basisontwerp omslag: Studio Bassa, Culemborg

ISBN: 978 90 395 2810 5
NUR: 163

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij BIM Media B.V. en de auteurs.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, BIM Media B.V. neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

Inhoud

Woord vooraf	x
Studiewijzer	xiii
DE BOEKHOUDKUNDIGE CYCLUS	
1 De balans	1
1.1 Administratie, informatieverstrekking en boekhouding	1
1.2 De inventaris	3
1.3 De balans	6
Begrippenlijst	11
2 Financiële feiten en boekingsdocumenten	13
2.1 Financiële feiten en boekingsdocumenten	13
2.2 De gevolgen van financiële feiten op de balans	13
2.3 De winst-en-verliesrekening	31
Begrippenlijst	33
3 Het grootboek en de proef- en saldibalans	35
3.1 Het boekhoudkundig model	35
3.2 Het grootboek	36
3.3 De proef- en saldibalans	46
3.4 Dubbel boekhouden	48
Begrippenlijst	48
4 Het journaal	49
4.1 Het rekeningenschema	49
4.2 Het boekhoudkundig model	53
4.3 Journaalposten	54
4.4 Het journaal	56
Begrippenlijst	60
5 De kolommenbalans	61
5.1 Het boekhoudkundig model	61
5.2 De kolommenbalans	62
5.3 Het afsluiten en heropenen van de grootboekrekeningen	65
Begrippenlijst	68
6 Uitbreiding boekingen: omzetbelasting, privé	69
6.1 Inleiding	69
6.2 Belasting op de Toegevoegde Waarde (BTW)	69
6.3 Boekhoudkundige verwerking van de omzetbelasting	70
6.4 Privéonttrekkingen en privéstormingen	74
6.5 De kolommenbalans met de rekening Privé	77
Begrippenlijst	80

7	Uitbreiding boekingen: retouren en kortingen	81
7.1	Inleiding	81
7.2	De verkoopfactuur	81
7.3	Retourinkopen en retourverkopen	83
7.4	Kwantumkortingen of rabatten	88
7.5	De omzetbonus	90
7.6	Kortingen voor contante betaling	91
	Begrippenlijst	106
8	Uitbreiding boekingen: geld onderweg	107
8.1	Inleiding	107
8.2	Kruisposten	107
8.3	Pinpas en creditcard	109
8.4	De tankpas	114
	Begrippenlijst	117
9	Dagboeken	119
9.1	Inleiding	119
9.2	Het boekhoudkundig model	119
9.3	Dagboeken: een uitgewerkt voorbeeld	121
9.4	Pinpas en creditcard	128
	Begrippenlijst	130
10	Subadministraties	131
10.1	Inleiding	131
10.2	Het boekhoudkundig model	131
10.3	De debiteurenadministratie	132
10.4	De crediteurenadministratie	136
10.5	Het voorraadboek	138
	Begrippenlijst	139
11	Voorafgaande journaalposten	141
11.1	Inleiding	141
11.2	Vergeeten posten en correcties	141
	Begrippenlijst	147
Bijlage A	Financieel onder Exact Online	op AcademicX.nl

DE PERMANENCE TOEGEPAST OP DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN

12	De permanence toegepast op de kosten en opbrengsten	149
12.1	Inleiding: zuivere en gemengde rekeningen	149
12.2	Kosten en opbrengsten versus uitgaven en ontvangsten	149
12.3	Kosten en uitgaven	151
12.4	Vooruitbetaalde kosten	152
12.5	Nog te betalen kosten	155
12.6	Opbrengsten en ontvangsten	157
12.7	Vooruitontvangen opbrengsten	158

12.8	Nog te ontvangen opbrengsten	160
12.9	Samenvatting	163
12.10	Enkele praktische toepassingen	164
12.11	Het spreidingsregister	164
12.12	Boekingen in verband met de lonen en salarissen	166
	Begrippenlijst	171
13	Gemengde kosten- en opbrengstenrekeningen	173
13.1	Inleiding	173
13.2	Gemengde kostenrekeningen	174
13.3	Gemengde opbrengstenrekeningen	180
	Begrippenlijst	184
14	De administratie van duurzame productiemiddelen	185
14.1	Inleiding	185
14.2	De aankoop van duurzame productiemiddelen	185
14.3	Afschrijvingen op duurzame productiemiddelen	187
14.4	Verkoop van duurzame productiemiddelen	193
14.5	Subadministratie duurzame productiemiddelen	195
14.6	Leasing van duurzame productiemiddelen	196
14.7	Boekingen door de lessee bij financial lease	199
14.8	Boekingen voor de lessee bij operational lease	201
	Begrippenlijst	203
15	Voorzieningen	205
15.1	Inleiding	205
15.2	Wat is een voorziening?	205
15.3	Garantievoorziening	207
15.4	Voorziening voor (groot) onderhoud	209
15.5	De dynamische voorziening voor debiteuren	210
15.6	Dubieuze debiteuren	212
15.7	De statische voorziening voor debiteuren	214
15.8	Voorziening incurante voorraden	218
15.9	Bedrijfseconomische balans	222
	Begrippenlijst	223
16	Winst-en-verliesrekening op korte termijn	225
16.1	Inleiding	225
16.2	Het doel van de permanence: winst-en-verliesrekening op de korte termijn	225
16.3	Rubriek 9: de winst-en-verliesrekening	228
	Begrippenlijst	233

BEDRIJFSPROCESSEN

17	Omzetbelasting buitenland	235
17.1	Inleiding	235
17.2	Import uit landen binnen de EU	237

17.3	Import uit landen buiten de EU	239
17.4	Export naar landen binnen de EU	240
17.5	Export naar landen buiten de EU	241
	Begrippenlijst	242
18	Gemengde goederenrekeningen	243
18.1	De gemengde rekening Goederen	243
	Begrippenlijst	246
19	De waardering van de voorraad goederen	247
19.1	Inleiding	247
19.2	De administratie van voorraden tegen historische prijzen: fifi en lifo	248
19.3	De administratie van voorraden tegen de vaste verrekenprijs (VVP)	251
19.4	Het wijzigen van de vaste verrekenprijs	253
19.5	De rekening Prijsverschillen bij inkoop	253
	Begrippenlijst	256
20	Het inkoopproces	257
20.1	Inleiding	257
20.2	De facturen worden altijd eerder ontvangen dan de goederen	257
20.3	De goederen worden altijd eerder ontvangen dan de facturen	261
20.4	Geen vaste volgorde tussen ontvangst factuur en goederen	263
20.5	Retourinkopen	270
	Begrippenlijst	272
21	Het verkoopproces	273
21.1	Inleiding	273
21.2	Realisatieprincipe en matchingsprincipe	273
21.3	Voorfacturering	274
21.4	Nafacturering	277
21.5	Geen vaste volgorde tussen verzenden goederen en factuur	280
21.6	Retourverkoop	283
	Begrippenlijst	285
22	Administratie van voorraden tegen verkoopprijzen	287
22.1	Inleiding	287
22.2	Boekingen bij inkoop en verkoop van goederen	288
22.3	Boekingen in verband met voorraadverschillen	293
22.4	Kortingen	295
	Begrippenlijst	296

Bijlage B Inkoop, Voorraad en Verkoop onder Exact op AcademicX.nl

DE ONDERNEMINGSVORMEN VOF, BV EN NV

23	Specifieke boekingen bij de vennootschap onder firma (vof)	297
23.1	Inleiding	297
23.2	Het eigen vermogen bij de vof	297

23.3	De privérekeningen bij de vof	299
23.4	Jaarafsluiting en winstverdeling	299
23.5	Omzetting van de eenmanszaak in een vennootschap onder firma	302
	Begrippenlijst	306
24	Specifieke boekingen bij de bv en de nv – het eigen vermogen	307
24.1	Inleiding	307
24.2	Het eigen vermogen van de bv en nv	307
24.3	Keuze voor de bv of nv als ondernemingsvorm	312
24.4	Begrippen met betrekking tot de bv en nv	314
24.5	Het aandelenkapitaal bij de bv	316
24.6	Het aandelenkapitaal van een nv	318
24.7	Oprichtings- en emissiekosten	322
24.8	Omzetting van een eenmanszaak in een bv	323
	Begrippenlijst	326
25	Specifieke boekingen bij de bv en de nv – de winstverdeling	329
25.1	De winstverdeling	329
25.2	Winstverdeling bij de bv	329
25.3	Eenvoudige winstverdeling bij de nv	332
25.4	Lastiger situaties bij de winstverdeling van een nv	334
25.5	Primair en secundair dividend	334
25.6	Interim- en slotdividend	335
25.7	Cash- en stockdividend	337
25.8	Keuzedividend	338
	Begrippenlijst	340
26	De bv en de nv – de reserves	341
26.1	Wat is een reserve?	341
26.2	Winstreserve	342
26.3	Agioreserve	343
26.4	Herwaarderingsreserve	345
26.5	Waarom reserveren?	347
26.6	Het stabiliseren van dividenduitkeringen	348
26.7	Open, stille en geheime reserves	350
	Begrippenlijst	350
27	De obligatielening	353
27.1	Inleiding	353
27.2	Obligatielening versus aandelenkapitaal	353
27.3	Creatie en plaatsing van obligatieleningen	354
27.4	De interestbetaling op obligatieleningen	355
27.5	Aflossen van obligatieleningen	356
27.6	De converteerbare obligatielening	358
	Begrippenlijst	360
	Engelse vaktermen	361
	Register	363

Woord vooraf

Boekhouden voor het hbo is een nieuwe serie boeken voor het economische onderwijs in het hbo. De serie bestaat uit twee delen:

- *Boekhouden voor het hbo deel 1*, dat in de plaats komt van het *Brugboek bedrijfs-administratie* (derde druk);
- *Boekhouden voor het hbo deel 2*, dat is verschenen in 2014 en dat de uitgaven *Boekhouden voor industriële ondernemingen* (tweede druk) en *Boekhouden voltooid* (eerste druk) vervangt.

Boekhouden voor het hbo deel 1 bevat de elementaire kennis van het vak boekhouden op hbo-niveau. Het boek concentreert zich op vier grote onderwerpen:

1. de boekhoudkundige cyclus (inclusief elementaire uitbreidingen van de boekingen zoals omzetbelasting en geld onderweg);
2. de permanence toegepast op de kosten en opbrengsten;
3. verdieping van boekingen aan de inkoop- en verkoopzijde;
4. specifieke boekingen bij ondernemingsvormen zoals de vof, bv en nv.

Een gedetailleerde beschrijving van de hoofdstukken binnen deze onderwerpen en een verantwoording van de didactische opbouw vindt u in de Studiewijzer op de volgende pagina's.

De belangrijkste kenmerken van het boek zijn:

- het houdt rekening met de beginsituatie van de studenten in het eerste jaar van het hbo;
- compacte maar volledige behandeling van de onderwerpen;
- duidelijke theoretische uitleg met veel uitgewerkte voorbeelden;
- leent zich zeer goed voor zelfstandig leren;
- heldere didactische aanpak, waarbij het aantal boekingsregels tot het logische aantal van twee beperkt blijft en niet onnodig ver wordt uitgebouwd;
- het gebruik van realistische boekingsdocumenten die aansluiten op de beroepspraktijk;
- een unieke didactische introductie van nieuwe boekingen bij de permanence;
- unieke uitleg van het afstemregister aan de inkoopzijde door gebruikmaking van boekingsdocumenten;
- aandacht voor de automatisering van de boekhouding via twee hoofdstukken, waarbij we uitgaan van het gebruik van het softwarepakket Exact Online;
- de toepassingen in deel 4 van dit boek 'De ondernemingsvormen vof, bv en nv' zijn gebaseerd op de realiteit zoals die tegenwoordig is;
- bruikbaar in alle beginfasen van een bedrijfseconomische georiënteerde studie in het hbo, bijvoorbeeld een brede gemeenschappelijke propedeuse of een smaller opleidingsprofiel;
- onderdelen van het boek kunnen onafhankelijk van elkaar worden behandeld, zodat - indien gewenst - niet het hele boek integraal hoeft te worden doorgewerkt;

- werkbladen in één Excelbestand met tabbladen per hoofdstuk voor het uitwerken van de opgaven op www.academicx.nl, waardoor de student geen separaat werkboek hoeft aan te schaffen;
- voor student en docent zijn de uitwerkingen van alle opgaven beschikbaar in één praktisch Excelbestand. Hierdoor is het niet nodig separaat een boek met uitwerkingen aan te schaffen.

Ten opzichte van de derde druk van het *Brugboek bedrijfsadministratie* heeft er een aantal belangrijke wijzigingen en aanvullingen plaatsgevonden:

- Op de hbo-portal www.academicx.nl staan voor de student ter evaluatie bij elk hoofdstuk een integrale oefenopgave over de behandelde stof per hoofdstuk. Van deze integrale oefenopgave zijn ook via de hbo-portal uitwerkbladen en uitwerkingen beschikbaar. Deze integrale oefenopgaven bieden de student een eerste mogelijkheid om zelfstandig het geleerde in het hoofdstuk te oefenen. Getracht is om in elke oefenopgave de stof uit het hoofdstuk zo volledig mogelijk af te dekken. Uiteraard vindt een verder verdieping en oefening van de stof via het opgavenboek plaats.
- De volgende onderwerpen zijn toegevoegd aan het boek:
  - financial en operational leasing vanuit de positie van de lessee;
  - verwerking in de boekhouding van transacties met het buitenland waarbij rekening gehouden moet worden met de gevolgen van de omzetbelasting;
  - reserves bij de bv en nv;
- De volgende belangrijke aanpassingen hebben in het boek plaatsgevonden:
  - actuele en praktische behandeling rekening houdend met de vigerende regelgeving van de betalingskorting (korting voor contant) en de kredietbeperkingstoelage;
  - actualisering van de loonbetaling rekening houdend met de *Wet Harmonisatie en vereenvoudiging sociale zekerheid*;
  - overzichtelijke herschikking, actualisering en uitbreiding van de onderwerpen met betrekking tot de bv en nv over drie hoofdstukken (kapitaalboekingen, winstverdeling, reserves);
  - vermelding van de meest voorkomende vaktermen in het Engels;
  - uiteraard is de btw overal aangepast aan het nieuwe hoge tarief van 21%.

Ten slotte

In de eerste vijf hoofdstukken van dit boek wordt de basis gelegd van de boekhoudkundige principes. Daarna vinden er enkele elementaire uitbreidingen van de boekingen plaats om aansluiting te krijgen met de gangbare praktijk in bedrijven. Deze stof is als start van een studie over het vak boekhouden onontbeerlijk. Het is verder heel goed mogelijk de hoofdstukken in dit boek in een andere volgorde te behandelen. Zonder uitpuittend te willen zijn, geven wij hier een paar mogelijkheden:

- deel 3 van het boek kan heel goed na deel 1 van het boek worden behandeld;
- deel 4 van het boek staat los van de behandeling van deel 2 en 3;
- binnen de vier delen van het boek, is het steeds mogelijk bepaalde hoofdstukken over te slaan. Dat kan bijvoorbeeld eventueel met de hoofdstukken 13 en 18 gebeuren.

Bij verschijning van dit boek wordt nog gewerkt aan de productie van filmpjes bij het theorieboek en opgavenboek. In de loop van 2015 komen deze filmpjes beschikbaar via www.academicx.nl. In deze filmpjes wordt uitleg van de stof van de hoofdstukken gegeven en wordt per hoofdstuk minimaal één opgave behandeld.

De auteurs

Gerard van Heeswijk heeft meer dan 30 jaar ervaring in het onderwijs waarvan 25 jaar in het hbo. Daarvoor was hij werkzaam in de accountancy. Hij is medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo waarvoor hij het overgrote deel van de boekhoudkundige onderdelen schreef.

David Bouman is verantwoordelijk voor de twee hoofdstukken over computerboekhouden met Exact Online, die online beschikbaar zijn. Daarnaast heeft hij de overige hoofdstukken inhoudelijk geredigeerd. Hij is werkzaam in het hbo en was daarvoor trainer en consultant bij Exact Software Nederland, waarbij hij onder andere Exact Globe bij diverse MKB-ondernemingen heeft geïmplementeerd.

Stef Stienstra heeft de twee hoofdstukken over computerboekhouden met Exact Online geredigeerd. Hij is een zelfstandig gevestigde accountant, die tevens een aantal jaren cursussen voor het diploma SPD Bedrijfsadministratie verzorgde, met name voor de vakken bedrijfsadministratie, externe verslaggeving, bedrijfseconomie, administratieve organisatie, belastingrecht en algemene economie. Hij is tevens medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo waarvoor hij alle stukken met betrekking tot administratieve organisatie en accountancy schreef.

Wij staan open voor vragen, opmerkingen over het boek en voor suggesties ter verbetering van de inhoud en opzet ervan. Hiermee kunt u zich wenden tot de uitgeverij Academic Service (zie colofon).

November 2014,

Gerard van Heeswijk
David Bouman
Stef Stienstra

Studiewijzer

In deze studiewijzer vind je een toelichting op de structuur van het boek en de inhoud van de hoofdstukken. Het boek behandelt vier grote onderwerpen:

1. de boekhoudkundige cyclus (inclusief elementaire uitbreidingen van boekingen);
2. de permanence toegepast op de kosten en opbrengsten;
3. verdieping van boekingen aan de inkoop- en verkoopzijde (ook: de permanence toegepast op de brutowinst);
4. specifieke boekingen bij de ondernemingsvormen vof, bv en nv.

Elk hoofdstuk van het boek wordt afgesloten met een integrale oefenopgave. Deze oefenopgave is met je inlogcode (zie de colofonpagina) beschikbaar via de hbo-portal www.academixc.nl. Eveneens vind je op de portal de bij deze oefenopgaven behorende uitwerkbladen en uitwerkingen in Excel.

Uiteraard hoort er bij dit boek een opgavenboek met een ruime selectie oefenstof, die binnen elk hoofdstuk per paragraaf is gegroepeerd.

Vooraf

Wij leven in een digitaal tijdperk. Ga maar eens na hoe vaak je het toetsenbord gebruikt in plaats van pen en papier. Dat digitale tijdperk heeft natuurlijk ook gevolgen gehad voor de manier waarop ondernemingen de boekhouding bijhouden. Vroeger gebeurde dat handmatig met pen en papier. Tegenwoordig gebruikt vrijwel elke onderneming daarvoor een softwarepakket. We spreken dan meestal over computerboekhouden.

Toch ga je in dit boek leren de boekhouding handmatig bij te houden. Dus met pen en papier. Daar is een heel goede reden voor. De enige manier om het vak boekhouden te leren is in een handmatig bijgehouden boekhouding. Natuurlijk kunnen we je direct met een softwarepakket laten werken. Je zult dan al snel tot de ontdekking komen dat je handelingen verricht waarvan je niet snapt wat je aan het doen bent. Het softwarepakket is namelijk al tevreden als jij alles maar braaf volgens de regeltjes invoert. Dat pakket zorgt dat er dan wel voor dat er een eindresultaat uitrolt, waar jij helaas dan niet veel van begrijpt. Het is dus nodig dat je leert begrijpen wat er allemaal op een onzichtbare manier voor jou gebeurt als je een softwarepakket gebruikt. En dat kan alleen maar als je het vak vanaf het begin handmatig leert kennen.

Uiteraard besteden we ook aandacht aan het bijhouden van een boekhouding met behulp van een softwarepakket. We maken daarvoor gebruik van een van de meest gebruikte pakketten in het midden- en kleinbedrijf in Nederland, namelijk Exact Online. De twee hoofdstukken over computerboekhouden met dit pakket zijn beschikbaar via je inlogcode bij dit boek op de hbo-portal www.academixc.nl.

1. De boekhoudkundige cyclus (hoofdstuk 1-11)

In de eerste vijf hoofdstukken wordt de boekhoudkundige cyclus behandeld. Een zeer belangrijke plaats in het eerste deel van het boek is ingeruimd voor het op een intuïtieve wijze aanleren van de boekingsregels in hoofdstuk 3. Het aanleren van deze boekingsregels gebeurt aan de hand van een boekingsschema waarin het denkproces in vijf stappen is opgebouwd.

Vanaf hoofdstuk 6 vindt er een uitbreiding plaats met de meest elementaire boekingen die je in de beroepspraktijk tegenkomt. Het gaat hierbij om boekingen rekening houdend met de omzetbelasting (btw), kortingen en geld onderweg zoals betalingen met de pinpas.

In de laatste hoofdstukken van dit deel van het boek vinden er enkele verfijningen plaats op de boekhoudkundige cyclus, zoals het gebruik van subadministraties en dagboeken. In dit deel van het boek wordt veel gebruik gemaakt van boekingsdocumenten zoals inkoop- en verkoopfacturen en dagafschriften van de bank. Hierdoor wordt ervoor gezorgd dat een zo realistisch mogelijke aansluiting met de beroepspraktijk ontstaat.

Na het eerste deel van dit boek bestaat de mogelijkheid om de elementaire boekhouding van een handelsonderneming uit te voeren met Exact Online via de hbo-portal www.academixc.nl (zie Bijlage A *Financieel onder Exact Online*).

2. De permanence toegepast op de kosten en opbrengsten (hoofdstuk 12-16)

In het tweede deel van het boek maak je kennis met een van de belangrijkste principes van een boekhouding: de toepassing van de permanence-gedachte. Het belangrijkste motief voor het toepassen van de permanence-gedachte is het frequent kunnen beschikken over een correcte winst-en-verliesrekening. Het is dan ook logisch dat dit deel van het boek wordt afgesloten met een hoofdstuk waarin je leert op basis van de permanence-gedachte de winst-en-verliesrekening op korte termijn samen te stellen.

In hoofdstuk 13 wordt een uitstapje gedaan naar het gebruik van gemengde rekeningen waarbij juist niet volgens het permanence-principe wordt gewerkt. Hierdoor krijg je inzicht in het probleem dat ontstaat als je de permanence niet zou toepassen.

3. Verdieping van boekingen aan de inkoop- en verkoopzijde (hoofdstuk 17-22)

Dit deel van het boek start met een hoofdstuk over uitbreiding van de boekingen met betrekking tot de omzetbelasting (hoofdstuk 17). In een open economie als de Nederlandse is het belangrijk dat je weet hoe je met de omzetbelasting in de boekhouding omgaat bij transacties met het buitenland.

In hoofdstuk 18 wordt een uitstapje gedaan naar het gebruik van gemengde rekeningen waarbij juist niet volgens het permanence-principe wordt gewerkt.

In hoofdstuk 19 wordt de permanence-gedachte uitgebreid naar de toepassing op het boeken van de brutowinst bij verkopen. In de daarop volgende hoofdstukken krijg je te maken met boekingen bij inkoop- en verkooptransacties waarbij de veronderstelling wordt losgelaten dat de goederen en de factuur altijd op het zelfde tijdstip worden ontvangen of verzonden. Dit deel van het boek wordt in hoofdstuk 22 afgesloten met de nog steeds voorkomende methode van de registratie van de voorraden goederen tegen verkoopprijzen.

Na het derde deel van dit boek bestaat de mogelijkheid om boekingen die je hier geleerd hebt, uit te voeren met Exact Online via de hbo-portal *www.academixc.nl* (zie Bijlage B *Inkoop, Voorraad en Verkoop onder Exact Online*).

4. Specifieke boekingen bij de ondernemingsvormen vof, bv en nv (hoofdstuk 23-27)

In de voorafgaande delen van het boek zijn we er steeds van uitgegaan dat je te maken had met een eenmanszaak als ondernemingsvorm.

Het vierde en laatste deel van dit boek besteed aandacht aan specifieke boekingen bij de meest voorkomende andere ondernemingsvormen, namelijk de vennootschap onder firma (vof), de besloten vennootschap (bv) en de naamloze vennootschap (nv). Het gaat om boekingen die eigen zijn aan deze ondernemingsvormen. Het betreft boekingen met betrekking tot het eigen vermogen en de winstverdeling bij deze ondernemingsvormen. De stof in deze hoofdstukken sluit aan op de wijze waarop in de praktijk met deze boekingen wordt omgegaan. Dat betekent bijvoorbeeld bij de nv dat we uitgaan van de digitalisering van het aandelenbeheer en niet meer van papieren aandeelbewijzen.

In een apart hoofdstuk wordt de schijnwerper gericht op een bijzonder deel van het eigen vermogen bij bv's en nv's, namelijk de reserves (hoofdstuk 26).

In het laatste hoofdstuk van het boek wordt ten slotte aandacht besteed aan de specifieke boekingen van een bijzonder onderdeel van het vreemde vermogen, de obligatielening.

1

De balans

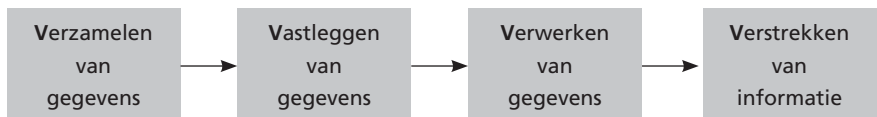
1.1 Administratie, financiële administratie en boekhouding

Administratie De begrippen *administratie* en *boekhouding (accounting)* worden in het alledaags taalgebruik vaak door elkaar gebruikt. Toch zijn ze niet aan elkaar gelijk. Met administraties heeft iedereen bijna dagelijks te maken. Je agenda is bijvoorbeeld een soort administratie, waarin je je afspraken bijhoudt. De verjaardagskalender is een ander voorbeeld van een administratie. Hetzelfde geldt voor een telefoonlijst, de contacten-app op je mobiele telefoon en de ranglijsten bijvoorbeeld van de voetbalcompetitie.

Kenmerkend voor al deze administraties is het:

- Verzamelen van gegevens,
- Vastleggen van gegevens,
- Verwerken van gegevens, met als doel:
- Verstrekken van informatie.

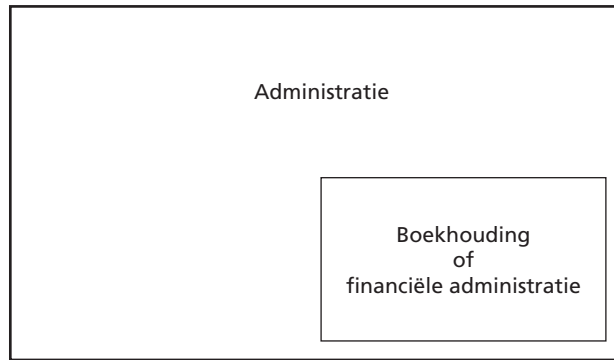
In schema zien deze 4 V's er als volgt uit:

Boekhouding Een boekhouding is een bijzondere vorm van een administratie. De *boekhouding* is die vorm van administratie waarbij de *financiële gegevens* voor een persoon of instelling worden verzameld, vastgelegd en verwerkt. Onder *financiële gegevens* versta je alle gegevens die in geld zijn uitgedrukt. Een andere veelgebruikte benaming in de praktijk voor de boekhouding is de *financiële administratie*.

Binnen een bedrijf reken je de personeelsadministratie wel tot de administratie, maar niet tot de boekhouding. Er worden immers geen financiële gegevens vastgelegd. Datzelfde geldt voor een ledenadministratie van een vereniging of de abonnementenadministratie van een tijdschrift of krant. De debiteurenadministratie en salarisadministratie van een bedrijf reken je wel tot de boekhouding.

Het onderscheid tussen *administratie* en *boekhouding* of *financiële administratie* is in deze tekening weergegeven:

Je houdt je in dit boek vooral bezig met de boekhouding van ondernemingen. *Ondernemingen* zijn bedrijven die naar winst streven.

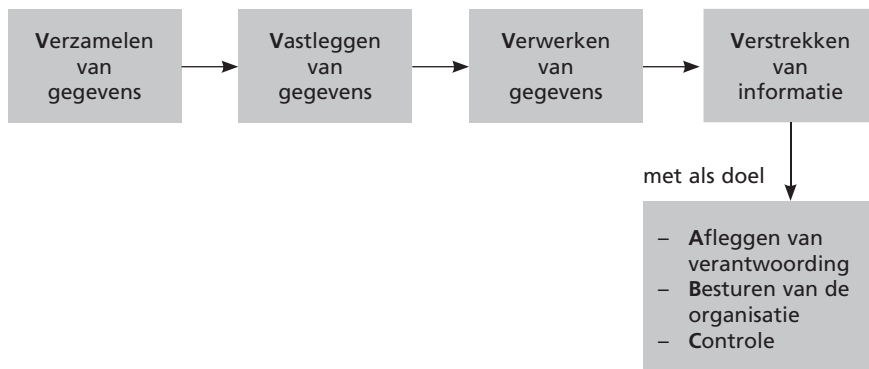
In een boekhouding worden volgens een bepaald systeem de financiële gegevens vastgelegd en verwerkt. Maar evenals elke andere administratie richt de boekhouding zich ook op het verstrekken van informatie. Deze informatie kan bedoeld zijn voor personen binnen de onderneming, maar ook voor personen of instellingen buiten de onderneming. Zo zal de leiding van een onderneming willen weten hoe de financiële situatie van de onderneming is. Maar ook de bank die krediet aan deze onderneming heeft verstrekt, zal geïnteresseerd zijn in de financiële gang van zaken binnen de onderneming.

Mogelijk blijkt uit de boekhouding dat het te lang duurt voordat de vorderingen op de klanten worden ontvangen. Dat kan voor de leiding van de onderneming aanleiding zijn om meer aandacht te (laten) besteden aan het innen van deze vorderingen. In dat geval geeft de boekhouding je informatie waarbij de persoon die verantwoordelijk is voor het beheer van de vorderingen verantwoording aflegt. Naar aanleiding van de controle van de afgelegde verantwoording kunnen bestuurlijke maatregelen worden genomen.

In bovenstaand voorbeeld is de boekhouding, als bijzondere vorm van een administratie, gebruikt ten behoeve van de bestuurlijke informatieverzorging. Samengevat kun je deze vorm van boekhouding daarom omschrijven als:

- Verzamelen van gegevens,
- Vastleggen van gegevens,
- Verwerken van gegevens, met als doel:
- Verstrekken van informatie, met als doel:
  - Afleggen van verantwoording;
  - Besturen van de organisatie;
  - Controleren van de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

4 V's en ABC In schema zien deze 4 V's en ABC er als volgt uit:

Jaarrekening De informatie uit de boekhouding mondt uiteindelijk uit in een interne jaarrekening en een externe jaarrekening. Het opstellen van de jaarrekening is in feite het sluitstuk van de boekhouding.

Een *jaarrekening (annual report)* bestaat uit:

1. een balans (*balance sheet*);
2. een winst-en-verliesrekening (*income statement*);
3. een toelichting (*notes*) bij de balans en winst-en-verliesrekening.

Een *interne jaarrekening* is bestemd voor de leiding van de onderneming en andere functionarissen binnen de onderneming. Intern wordt overigens wel vaker gedurende het jaar (per maand of per kwartaal) een balans en winst-en-verliesrekening opgesteld. Hierdoor wordt tussentijds informatie verstrekt, die bijvoorbeeld nodig kan zijn voor het besturen van de onderneming.

De *externe jaarrekening* is bestemd voor personen en instellingen buiten de (leiding van de) onderneming. Hierbij kun je denken aan de aandeelhouders en andere vermogensverschaffers, maar ook aan de eigen werknemers. In de wet is nauwkeurig omschreven aan welke eisen de externe jaarrekening moet voldoen.

Naast de externe jaarrekening bestaat ook nog een *fiscale jaarrekening*. Deze jaarrekening wordt voor de belastingdienst samengesteld volgens de fiscale regels die hiervoor gelden. Deze fiscale regels kunnen behoorlijk afwijken van de bedrijfseconomische regels (zie *Boekhouden voor het hbo* deel 2, hoofdstuk 14). In dit hoofdstuk ga je nu aan de slag met het samenstellen van een (begin)balans (paragraaf 1.3) voor een onderneming. Dat doe je aan de hand van een gegeven inventaris(lijt) (paragraaf 1.2).

1.2 De inventaris

Inventaris Een overzicht van de bezittingen (*assets*) en schulden (*debts* of *liabilities*) op een bepaald moment noem je een inventaris. Om inzicht te krijgen in de bezittingen en schulden bij een handelsonderneming, ga je een voorbeeld van een inventaris(lijt) nader bekijken.

Ben Baremans is eigenaar van groothandel Computerworld in Eindhoven. Computerworld levert zowel complete computersystemen als losse componenten en accessoires. De belangrijkste klanten zijn detailhandelaren in de computerbranche. Er wordt echter ook rechtstreeks aan bedrijven en consumenten geleverd. Op 1 januari 2016 heeft Baremans een inventarislijst samengesteld waarop alle bezittingen en schulden van Computerworld staan:

Inventaris van Computerworld per 1 januari 2016

Bezittingen	
Bestelauto's	€ 82.000
Inventaris	– 175.000
Voorraad goederen (zie bijlage 1)	– 825.000
Kas	– 4.300
Bedrijfsgebouw	– 800.000
Tegoed van klanten (zie bijlage 2)	– 45.600
Tegoed bij ING-bank	– 2.100
Totaal van de bezittingen	€ 1.934.000
Schulden	
Rekening-courant ABN AMRO-bank	€ 8.420
4% Hypothecaire lening	– 540.000
Schulden aan leveranciers (zie bijlage 3)	– 595.580
Totaal van de schulden	€ 1.144.000

Bijlage 1: Voorraad goederen

10 Acer Desktop PC Veriton M4630G	à € 725		€ 7.250
20 Asus Server Barebone RS 720- E6/RS 12	à € 1.075		– 21.500
20 Lenovo Desktop PC Think Centre Edge 73 MT	à € 350		– 7.000
enz.	.....		– .....
		totaal	€ 825.000

Bijlage 2: Vorderingen op afnemers

Van der Fluit BV			€ 2.680
Hijnen computershop			– 4.670
enz.			– .....
		totaal	€ 45.600

Bijlage 3: Schulden aan leveranciers

HP Nederland	€	13.680
IBM Nederland	–	18.530
KPN	–	820
Autobedrijf Ford Eindhoven	–	960
enz.	–	.....
		totaal € 595.580

Op de *inventaris(lijst) (inventory)* komt ook het woord *inventaris* voor. Het begrip 'inventaris' heeft blijkbaar twee betekenissen:

1. overzicht van de bezittingen en schulden van een onderneming;
2. verzamelnaam voor een aantal hulpmiddelen in de onderneming, zoals kassa's, toonbanken, magazijnstellingen en dergelijke.

Op de inventarislijst staan verwijzingen naar een drietal bijlagen met gedetailleerde opsommingen. Hiermee wordt voorkomen dat de inventarislijst erg lang wordt.

Voor de posten die veel ruimte in beslag nemen, is het handig aparte bijlagen te maken.

Je gaat een aantal zaken op de inventarislijst nader bekijken.

Hypothecaire lening

Het bedrijfsgebouw staat op de inventarislijst voor een bedrag van € 800.000. Het bedrijfsgebouw is gedeeltelijk betaald met een 4% *hypothecaire lening (mortgage)*. Deze schuld bedraagt op 1 januari 2016 nog € 540.000. Het bedrijfsgebouw dient als onderpand voor de lening. De verstrekker van de hypothecaire lening wil uiteraard een vergoeding ontvangen over de lening die hij aan de onderneming heeft verstrekt. Deze vergoeding noemen we *interest*. Het percentage (4%) dat op de inventarislijst voor de woorden 'hypothecaire lening' staat, is dan ook het interestpercentage dat betaald moet worden over het geleende bedrag. Uiteindelijk zal de lening moeten worden terugbetaald aan de verstrekker van de lening. Dat noemen we het *aflossen* op een lening. Het aflossen kan in termijnen of in één keer aan het eind van de looptijd van de lening gebeuren. Hypothecaire leningen hebben een lange looptijd. Er zijn hypothecaire leningen met een looptijd van dertig jaar, maar een looptijd van vijf jaar komt ook voor.

Een groothandel moet over een uitgebreide collectie goederen beschikken. Bij Computerworld bedraagt de waarde van de gehele voorraad op 1 januari 2016 € 825.000. Leveranciers zijn vaak bereid deze goederen te leveren zonder dat ze direct worden betaald. Er is dan sprake van *ontvangen leverancierskrediet*. Aan de leveranciers van deze goederen heeft de onderneming een schuld.

Schulden aan leveranciers kunnen ook ontstaan doordat er sprake is van geleverde diensten. In bijlage 3 vind je ook daar voorbeelden van. De schuld aan KPN bestaat uit de telefoon- en faxrekeningen die in de maand december zijn ontvangen en nog niet zijn betaald. Bij autobedrijf Ford gaat het om openstaande rekeningen voor onderhouds- en reparatiewerkzaamheden aan de bestelauto's.

In totaal hebben leveranciers aan Computerworld voor € 595.580 aan goederen en diensten op krediet geleverd. Een verzamelnaam voor leveranciers die goederen en diensten op rekening hebben geleverd, is *crediteuren* (*accounts payable*).

Computerworld verkoopt zowel aan ondernemingen als aan consumenten. Consumenten zullen over het algemeen contant moeten betalen. Aan ondernemingen zal vaak geleverd worden zonder dat er direct geld wordt ontvangen. In dat geval heeft de leverancier krediet verleend aan de klant. Je spreekt van *verstrekt leverancierskrediet*. Er wordt ook wel gezegd dat er op rekening is verkocht. Een verzamelnaam voor afnemers waarvan een onderneming geld tegoed heeft omdat er goederen of diensten op rekening zijn geleverd, is *debiteuren* (*accounts receivable*).

Ten slotte vind je op de inventarislijst een schuld in rekening-courant bij de ABN AMRO. Het gaat hier om een gewone bankrekening. Computerworld heeft met haar bank een overeenkomst gesloten waarbij het is toegestaan tot een bepaald maximumbedrag rood te staan. Over deze 'roodstand' is Computerworld uiteraard wel weer interest verschuldigd.

In welke volgorde de bezittingen en schulden worden opgenomen in een inventarislijst is niet van belang.

1.3 De balans

Je gaat verder met het voorbeeld uit de vorige paragraaf.

Volgens de inventarislijst per 1 januari 2016 heeft Computerworld bezittingen aangeschaft voor € 1.934.000. Eigenaar Ben Baremans heeft deze bezittingen mede kunnen aanschaffen doordat derden voor € 1.144.000 bereid waren geld in zijn zaak te steken. Het resterende bedrag heeft hij zelf opgebracht:

Totaal bezittingen	€ 1.934.000
Totaal schulden	- 1.144.000
<i>Eigen inbreng</i>	€ 790.000

Eigen vermogen Deze eigen inbreng van de eigenaar in de onderneming heet het *eigen vermogen* (*equity*). Nu de begrippen 'bezittingen', 'schulden' en 'eigen ver-

mogen' bekend zijn, kun je een balans opstellen. In het volgende voorbeeld wordt uitgelegd hoe dat in zijn werk gaat.

Voorbeeld 1

Gegeven De inventarislijst van Computerworld per 1 januari 2016 (zie paragraaf 1.2).

Gevraagd Stel de balans samen van Computerworld per 1 januari 2016.

Uitwerking Op een balans komt naast de bezittingen en schulden ook het eigen vermogen van een onderneming te staan. Je gaat de balans opstellen in de *scoutvorm*. Dat houdt in dat je de bezittingen aan de linkerkant (= debetzijde) plaatst. De schulden en het eigen vermogen plaats je aan de rechterkant (= creditzijde). De balans ziet er dan zo uit:

debet	Balans van Computerworld per 1 januari 2016		credit		
Bedrijfsgebouw	€	800.000	Eigen vermogen	€	790.000
Bestelauto's	–	82.000	4% Hypothecaire lening	–	540.000
Inventaris	–	175.000	ABN AMRO	–	8.420
Voorraad goederen	–	825.000	Crediteuren	–	595.580
Debiteuren	–	45.600			
ING-bank	–	2.100			
Kas	–	4.300			
	€	1.934.000		€	1.934.000

Op een balans gebruik je voor de vorderingen op afnemers de verzamelnaam *Debiteuren*. De schulden aan de leveranciers van goederen en diensten noem je voortaan *Crediteuren*. Daarnaast gebruik je de korte benaming *Bank* in plaats van *Rekening-courant bank*.

Als je de balans van Computerworld bekijkt, kun je aan het totaalbedrag aan de debetzijde aflezen dat de totale waarde van de bezittingen op 1 januari 2016 € 1.934.000 bedraagt. Deze investering is mogelijk doordat:

1. door de eigenaar voor € 790.000 eigen vermogen in de onderneming is gestoken;
2. door derden in totaal € 1.144.000 is verstrekt.

Hieruit blijkt dat met het eigen vermogen en de schulden niet kan worden betaald. Het eigen vermogen en de schulden zijn al gebruikt om allerlei zaken aan te schaffen.

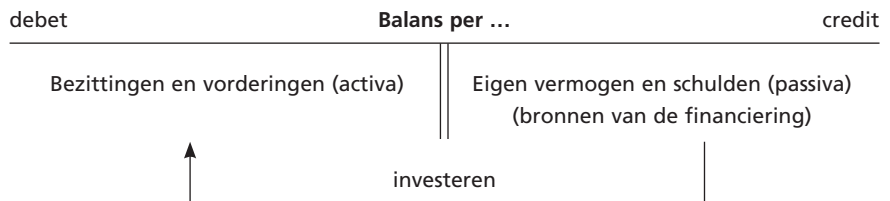
Liquide middelen

Betalen kun je alleen met geld (de betaalmiddelen). Dat geld zit in de kas of staat op je rekening bij een bank. De bedragen op de rekeningen Kas en ING-bank noemen we tezamen de *liquide middelen* (*cash and bank balances*) van de onderneming.

Op de balans kun je zien:

Activa	welke bezittingen door de onderneming zijn aangeschaft; De bezittingen van een onderneming en de vorderingen die zij op anderen heeft, worden <i>activa (assets)</i> genoemd. Deze worden aan de debetzijde (linkerkant) geplaatst.
Vermogen	- hoe de onderneming aan het geld is gekomen om de bezittingen te kunnen aanschaffen. - De bronnen waaruit de activa zijn betaald, noem je <i>vermogen</i> van de onderneming. Dit geld kan afkomstig zijn van de eigenaar(s) van de onderneming (eigen vermogen) of door derden ter beschikking zijn gesteld (de schulden). - Het eigen vermogen en de schulden worden aan de creditzijde (rechtkant) geplaatst. - Het eigen vermogen en de schulden van de onderneming worden ook wel <i>passiva (liabilities)</i> genoemd.
Passiva	

De inrichting van de balans kun je schematisch als volgt weergeven:

Een balans is altijd in evenwicht. Dat is ook niet zo vreemd als je naar de betekenis van het woord 'balans' in het dagelijks taalgebruik kijkt. Toch is dit een belangrijke conclusie. Dit evenwicht ontstaat namelijk doordat het eigen vermogen en de schulden helemaal zijn geïnvesteerd in activa. Er geldt dus altijd:

$$\text{Bezittingen} = \text{Eigen vermogen} + \text{Schulden}$$

Hierna zul je zien dat dit evenwicht gehandhaafd blijft. Als er bijvoorbeeld goederen worden gekocht of verkocht, rekeningen worden betaald of kosten worden gemaakt, dan zal de balans in evenwicht moeten blijven.

Momentopname Veranderingen op de balans vinden dagelijks plaats. De balans is dus een *momentopname*: de volgende dag zal hij er waarschijnlijk weer anders uitzien. Om te kunnen bepalen over welke balans je het hebt, moet je er dus een datum boven zetten.

Rangschikken balansposten

In tegenstelling tot de inventarislijst heb je bij de balans de verschillende posten in een vaste volgorde gezet. Aan de debetzijde staan onderaan de liquide middelen. Hoe verder je naar boven gaat, hoe meer tijd er nodig is om de bezittingen om te zetten in liquide middelen. Het tegoed bij de ING-bank

hoort al bij de liquide middelen, maar is nog geen kasgeld. Je kunt het vrij snel opnemen, eventueel via een geldautomaat en zo omzetten in kasgeld.

Voor de vorderingen op debiteuren geldt dat het een aantal dagen tot enkele weken zal duren voordat die als liquide middelen aanwezig zullen zijn. Het is gebruikelijk dat aan debiteuren een krediettermijn variërend van 8 tot 30 dagen wordt verleend. Een langere termijn kan ook, maar komt minder vaak voor.

Hoe lang het duurt voordat de voorraden goederen zijn omgezet in liquide middelen hangt af van een aantal factoren:

- hoe lang het duurt voordat ze worden verkocht;
- of ze contant of op rekening worden verkocht.

Als ze op rekening worden verkocht, ontstaat er eerst een vordering op een debiteur.

De inventaris en de bestelauto's zijn niet aangeschaft om, net als de handelsgoederen, te worden verkocht. Ze moeten gedurende een langere periode een productieve bijdrage aan de onderneming leveren. Dat geldt nog sterker voor het bedrijfsgebouw. Om die reden komt het gebouw bovenaan de debetzijde van een balans te staan.

Aan de creditzijde staan onderaan de schulden die het snelst moeten verdwijnen. Dat zijn bij Computerworld de schulden aan de crediteuren. Schulden aan crediteuren moeten over het algemeen ook binnen een termijn van 8 tot 30 dagen, soms langer, worden voldaan.

Hoe snel de bankschuld in de vorm van rekening-courant moet verdwijnen, hangt af van de afspraken met de bank. Gebruikelijk is dat die periode korter is dan een jaar. De schulden met een looptijd korter dan één jaar noemen we *kortlopende schulden* (*current liabilities*). Schulden met een looptijd langer dan één jaar noemen we *langlopende schulden* (*non-current liabilities* of *long-term liabilities*). Hypothecaire leningen hebben een looptijd langer dan één jaar. In de praktijk ligt de looptijd tussen de 5 en de 30 jaar. Het eigen vermogen is zolang aanwezig als de onderneming zal bestaan, dus meestal voor onbepaalde tijd.

Als je nu een balans in groepen indeelt, dan onderscheid je voor de debetzijde twee groepen:

Vaste activa	1. <i>Vaste activa</i> (<i>fixed assets</i> of <i>non-current assets</i>): productiemiddelen die meer dan één keer gebruikt kunnen worden in het productieproces;
Vlottende activa	2. <i>Vlottende activa</i> (<i>current assets</i>): productiemiddelen die slechts één keer in het productieproces kunnen worden gebruikt.

Kortlopende en langlopende schulden

Een balans wordt dus als volgt ingedeeld:

debet	Balans per	credit
Vaste activa	Eigen vermogen	
Vlottende activa	Langlopende schulden	
	Kortlopende schulden	

Als je de balans van Computerworld zo indeelt, krijg je:

debet	Balans van Computerworld per 1 januari 2016	credit
Vaste activa		Eigen vermogen € 790.000
Bedrijfsgebouw	€ 800.000	Langlopende schulden
Bestelauto's	– 82.000	4% Hypothecaire lening – 540.000
Inventaris	– 175.000	Kortlopende schulden
Vlottende activa		ABN AMRO-bank – 8.420
Voorraad goederen	– 825.000	Crediteuren – 595.580
Debiteuren	– 45.600	
ING-bank	– 2.100	
Kas	– 4.300	
	€ 1.934.000	€ 1.934.000

Begrippenlijst

Administratie	Het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens met als doel het verstrekken van informatie.
Balans (<i>balance sheet</i>)	Overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van een onderneming op een bepaald moment
Boekhouding of financiële administratie (<i>accounting</i>)	Vorm van administratie waarbij de financiële gegevens voor een persoon of instelling volgens een bepaald systeem wordt verzameld, vastgelegd en verwerkt.
Crediteuren (<i>accounts payable</i>)	Verzamelnaam voor leveranciers aan wie nog geld verschuldigd is, omdat zij goederen of diensten op rekening hebben geleverd.
Creditzijde	De rechterkant van de balans, waar de passiva (de schulden en het eigen vermogen) van de onderneming staan.
Debetzijde	De linkerkant van de balans, waar de activa (de bezittingen en de vorderingen) van de onderneming staan.
Debiteuren (<i>accounts receivable</i>)	Verzamelnaam voor afnemers van wie geld te vorderen is, omdat aan hen goederen of diensten op rekening zijn geleverd.
Eigen vermogen (<i>equity</i>)	Het door de eigenaar in de onderneming geïnvesteerde vermogen. Het eigen vermogen is gelijk aan de bezittingen van de onderneming minus de schulden.
Financiële gegevens	Alle gegevens die in geld zijn uitgedrukt.
Hypothecaire lening (<i>mortgage</i>)	Geldlening met een onroerende zaak als onderpand.
Inventaris (<i>inventory</i>)	1. Voorraad hulpmiddelen in een bedrijf, zoals kassa's, weegschalen, typemachines, stellages e.d. 2. Overzicht van bezittingen en schulden van een onderneming op een bepaald moment.

Kortlopende schulden (<i>current liabilities</i>)	Schulden met een looptijd korter dan één jaar.
Langlopende schulden (<i>non-current liabilities</i> of <i>long-term liabilities</i>)	Schulden met een looptijd langer dan één jaar.
Rekening-courant	Een rekening bij een bank, waarbij een onderneming zowel een tegoed als schuld mag hebben. Deze rekening wordt gebruikt voor dagelijkse ontvangsten en uitgaven.
Scontrovorm	Een boekhoudkundig overzicht met een indeling in een linker- en rechterzijde.
Vaste activa (<i>fixed assets</i> of <i>non-current assets</i>)	Productiemiddelen die meer dan één productie proces meegaan.
Vlottende activa (<i>current assets</i>)	Productiemiddelen die één productieproces meegaan of snel in geld zijn om te zetten.

2 Financiële feiten en boekingsdocumenten

2.1 Financiële feiten en boekingsdocumenten

Een balans is een momentopname. Als op 2 januari 2016 het dagelijks leven bij Computerworld weer is begonnen, zullen er regelmatig veranderingen in de balans optreden. Er zullen bijvoorbeeld computers of onderdelen contant of op rekening worden verkocht, er zullen nieuwe goederen geleverd worden door leveranciers en de leveranciers moeten worden betaald. De balans die Computerworld op 1 januari 2016 heeft opgemaakt, zal dus regelmatig veranderen.

Financiële feiten
Boekingsdocumenten

Alle gebeurtenissen die leiden tot veranderingen in de samenstelling van de balans (bezittingen, schulden en eigen vermogen) noemen we *financiële feiten*. Van de meeste financiële feiten ontvang je een bewijsstuk. Als je goederen koopt, ontvang je een rekening of factuur. Als je via de bank betaalt, ontvang je een dagafschrift. Als je goederen op rekening verkoopt, verstuur je zelf een factuur. Deze bewijsstukken die je gebruikt om de boekhouding bij te houden, noem je *boekingsdocumenten*.

2.2 De gevolgen van financiële feiten op de balans

In deze paragraaf ga je na welke gevolgen financiële feiten hebben voor de balans. Dat doe je aan de hand van de boekhouding van Hijnen computers in Breda.

Voorbeeld 1
Gegeven

Hijnen computers in Breda verkoopt vooral aan particulieren. Deze verkopen vinden steeds plaats tegen contante betaling. Incidenteel wordt er ook op rekening verkocht aan enkele grotere klanten, vooral ondernemingen. Hijnen betreft zijn goederen van enkele grote leveranciers, die op rekening leveren.

Hijnen heeft per 1 januari 2016 de volgende balans samengesteld:

debet	Balans van Hijnen computers per 1 januari 2016		credit		
Inventaris	€	11.540	Eigen vermogen	€	34.450
Voorraad goederen	-	29.825	5% Lening	-	8.400
Debiteuren	-	3.745	Crediteuren	-	9.640
Bank	-	6.560			
Kas	-	820			
	€	52.490		€	52.490

Specificatie debiteuren per 1-1-2016:

Stevens fotografie, Breda	€	3.745

Specificatie crediteuren per 1-1-2016:

Computerworld, Eindhoven	€	7.320
Chicon computers, Delft	-	2.320
	€	9.640

In de boekhouding van Hijnen computers komt onder andere onderstaand boekingsdocument voor:

Computerworld

IF 16-001

Kruisstraat 79
5612 DR Eindhoven
tel: 040-2619640
info@computerworld.nl
NLI16 ABNA 0562 6314 97

Factuur voor:
Hijnen computers
Heuvelplein 249
4812 PD Breda

Eindhoven, 4 januari 2016
uw order d.d. 21 december 2015
Factuurnr: GH 2108

Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Aan u geleverd:	
5	Acer Verton N 2620 G desktop à € 420	€ 2.100
2	Asus tablet PC 10 inch à € 362,50	- 725
16	Samsung harddisks 250 GB SSD à € 131,25	- 2.100
15	ASRock 287 moederbord à € 175	- 2.625
	Factuurbedrag	€ 7.550

Betalingcondities 30 dagen na factuurdatum. Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 17003407

- Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.
- Uitwerking Hijnen ontvangt een inkoopfactuur voor geleverde goederen in verband met een bestelling die op 21 december 2015 is geplaatst bij Computerworld in Eindhoven. Het betreft een inkoop op rekening, want de goederen hoeft hij pas enige tijd later te betalen. Op de factuur vind je twee factuurnummers:
- Nummer GH 2108: dit is het volgnummer dat Computerworld op de factuur heeft vermeld. Bij betaling en telefonisch of schriftelijk contact met Computerworld zal Hijnen steeds naar dit nummer moeten verwijzen.
  - Nummer IF 16-001: dit nummer heeft Hijnen er zelf met de hand op gezet. Dit is het volgnummer waaronder deze inkoopfactuur in de boekhouding van Hijnen zal verschijnen.
- Je komt op de factuur nog geen btw (= omzetbelasting) tegen. De omzetbelasting, die ook op de factuur vermeld moet worden, komt later aan de orde.

Als je de gegevens uit dit boekingsdocument vertaalt in een financieel feit is er het volgende gebeurd:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
4/1	IF 16-001	Gekocht op rekening goederen bij Computerworld voor De goederen zijn ontvangen	€	7.550

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)		Afname (-)	
4/1	IF 16-001	Voorraad goederen	€	7.550		
		Crediteuren	€	7.550		

Na verwerking van dit financiële feit ziet de nieuwe balans er als volgt uit:

debet		Balans van Hijnen computers per 4 januari 2016				credit	
Inventaris	€ 11.540			Eigen vermogen	€ 34.450		
Voorraad goederen	+ € 7.550	- 37.375		5% Lening	- 8.400		
Debiteuren		- 3.745		Crediteuren	+ € 7.550	- 17.190	
Bank		- 6.560					
Kas		- 820					
	+ € 7.550	€ 60.040			+ € 7.550	€ 60.040	

Onderaan de nieuwe balans kun je zien dat het evenwicht is gehandhaafd: de verandering aan de debetzijde van de balans = de verandering aan de creditzijde van de balans.

Voorbeeld 1

(vervolg)

Gegeven

Onderstaand boekingsdocument bij Hijnen computers:

Meeuws Makelaars BV		
Willemstraat 13 4811 AG Breda tel: 076-5311333 NL16 ABNA 0563 4367 82		<i>IF 16-002</i> Factuur voor: Hijnen computers Heuvelplein 249 4812 PD Breda
Breda, 5 januari 2016		Factuurnr. V 02134
Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Wij brengen u in rekening over de maand januari 2016: De huur van het pand Heuvelplein 249	€ 2.200
		€ 2.200
Betaling graag per omgaande Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 20015473		

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Je hebt opnieuw te maken met een inkoopfactuur, maar deze keer gaat het om het leveren van een dienst. Er is hier sprake van verhuur van een bedrijfsruimte aan Hijnen computers. Dit boekingsdocument kan in het volgende financiële feit worden omgezet:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag
5/1	IF 16-002	In rekening gebracht de huur over de maand januari 2016 door Meeuws Makelaars BV	€ 2.200

Uit de balans van Hijnen valt op te maken dat deze onderneming niet over een eigen bedrijfspand beschikt. Als er een dienst wordt gekocht, kun je dat niet als een bezitting op de balans zetten. Door de in rekening gebrachte huur neemt het eigen vermogen van Hijnen af. De huur van het bedrijfspand reken je tot de *bedrijfskosten (costs)*. Over het algemeen moeten huurbedragen vooruit worden betaald. Vandaar dat ook op de factuur vermeld staat "Betaling graag per omgaande". Hijnen zal dit bedrag binnenkort moeten betalen (zie vervolg voorbeeld 1). Vaak worden dit soort periodieke betalingen via een automatische bankopdracht betaald of wordt de verhuurder gemachtigd om het bedrag te incasseren via een periodieke incasso-opdracht.

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
5/1	IF 16-002	Crediteuren	€ 2.200	
		Eigen vermogen		€ 2.200

Na verwerking van dit financiële feit ziet de nieuwe balans er als volgt uit:

debet	Balans van Hijnen computers per 5 januari 2016		credit
Inventaris	€ 11.540	<i>Eigen vermogen</i>	- € 2.200 € 32.250
Voorraad goederen	- 37.375	5% Lening	- 8.400
Debiteuren	- 3.745	<i>Crediteuren</i>	+ € 2.200 - 19.390
Bank	- 6.560		
Kas	- 820		
	<u>0 € 60.040</u>		<u>0 € 60.040</u>
		← evenwicht →	

Voorbeeld 1

(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

Rekeningnummer		Rekeningsoort	Datum vorig afschrift	Vorig saldo tekort	Vorig saldo tegoed
NL26SNSB0516706444		REKENING-COURANT	31-12-2015		€ 6.560,00
Datum	Omschrijving	Mutatie debet / Af		Mutatie credit / Bij	
06-01	NL16ABNA0563436782 MEEUWS, BREDA HUUR JANUARI 2016 (FACT. V 02134 D.D. 050116)	€	2.200,00		
06-01	NL87RAB00313523769 CHICON, DELFT (FACT. 01.2367 D.D. 101215)	€	2.320,00		
Volgnummer	Blad	Datum afschrift	Nieuw saldo tekort	Nieuw saldo tegoed	
1	1	07-01-2016		€ 2.040,00	

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Je hebt hier te maken met betalingen, want boven de kolom staat 'Af'. Het eerste bedrag van € 2.200 is de verschuldigde huur aan Meeuws. Het tweede bedrag is de schuld aan leverancier Chicon, die op de balans stond per 1 januari 2016. Zoals uit de informatie op het dagafschrijf blijkt, betreft het een factuur van 10 december 2015.

De informatie die voor 'Af' staat, is bedoeld voor de bank: 'debet' betekent een bezitting op een balans. Vanuit de positie van de SNS-bank bekeken klopt dat ook: zij betalen namens Hijnen aan twee schuldeisers, dus het bedrag dat de SNS-bank van Hijnen te vorderen heeft, wordt groter.

Je vertaalt de informatie op het dagafschrift als volgt:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
7/1	B 1	Betaald aan crediteur Meeuws	€	2.200
		Betaald aan crediteur Chicon	–	2.320

Door de betalingen aan Meeuws en Chicon neemt de schuld aan crediteuren af. Bij de betaling aan Meeuws mag je de rekening *Eigen vermogen* niet nog eens crediteren; dat is al gebeurd bij de ontvangst van de factuur, die je eerder in dit voorbeeld hebt bekeken.

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)		Afname (-)	
7/1	B 1	Crediteuren	€	4.520		
		Bank	€	4.520		

debet		Balans van Hijnen computers per 7 januari 2016				credit		
Inventaris	€	11.540	Eigen vermogen	€	32.250			
Voorraad goederen	–	37.375	5% Lening	–	8.400			
Debiteuren	–	3.745	Crediteuren	– €	4.520	–	14.870	
Bank	– €	4.520						
Kas	–	820						
	– €	4.520	€	55.520	– €	4.520	€	55.520

Voorbeeld 1
(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

SNS bank

SNS BANK BREDA
VAN COOTHPLEIN 22
4811 NG BREDA
TEL.: 076-5330770

HIJNEN COMPUTERS
HEUVELPLEIN 249
4812 PD BREDA

Rekeningnummer	Rekeningsoort	Datum vorig afschrift	Vorig saldo tekort	Vorig saldo tegoed
NL26SNSB0516706444	REKENING-COURANT	07-01-2016		€ 2.040,00
Datum	Omschrijving	Mutatie debet / Af	Mutatie credit / Bij	
10-01	NL71INGB0265847883 STEVENS FOTOGRAFIE, BREDA FACT. 01-026 D.D. 271215		€ 3.745,00	
Volgnummer	Bld	Datum afschrift	Nieuw saldo tekort	Nieuw saldo tegoed
2	1	10-01-2016		€ 5.785,00

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Hijnen ontvangt per bank € 3.745 van een debiteur.

Je vertaalt de informatie op het dagafschrift als volgt:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag
10/1	B 2	Ontvangen van debiteur Stevens fotografie	€ 3.745

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
10/1	B 2	Debiteuren		€ 3.745
		Bank	€ 3.745	

debet	Balans van Hijnen computers per 10 januari 2016		credit		
Inventaris	€	11.540	Eigen vermogen	€	32.250
Voorraad goederen	-	37.375	5% Lening	-	8.400
Debiteuren	- €	3.745	-	-	14.870
Bank	+ €	3.745	-	5.785	
Kas	-	820			
		0 €	55.520		0 €
					55.520

← evenwicht →

Voorbeeld 1
(vervolg)
 Gegeven

Onderstaand boekingsdocument:

Hijnen computers

Heuvelplein 249
 4812 PD Breda
 tel: 076-5174494
 NL26 SNSB 0516 7064 44

Factuur voor:
 Backx bouwbedrijf BV
 Zoete Inval 22
 4815 HH Breda

Breda, 11 januari 2016
uw order d.d. 4 januari 2016

Factuurnr: 16-001

Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Aan u geleverd:	
8	Complete Systemen à € 828,75	€ 6.630
KOPIE		
(inkoopwaarde 8 × € 568,75)		
Factuurbedrag		€ 6.630

Betalingscondities 14 dagen na factuurdatum
 Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van
 Koophandel onder nr. 17003407

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Je hebt hier te maken met een verkoopfactuur. Er is sprake van een verkoop op rekening. De goederen zijn geleverd, maar de klant hoeft pas over twee weken te betalen. Een verkoopfactuur wordt minstens in tweevoud opgemaakt:

- Het originele exemplaar is bestemd voor de klant.
- De kopie blijft achter voor de boekhouding van de eigen onderneming.

Als er in een onderneming aparte afdelingen bestaan die betrokken zijn bij de verkoop en levering, zoals een afdeling Verkoop of het magazijn, kunnen er méér exemplaren nodig zijn. Overigens is het dan niet nodig dat op alle exemplaren dezelfde informatie staat. Het magazijn hoeft niet te weten wat de prijzen van de goederen zijn.

Op de factuur staat met de hand geschreven wat de inkoopwaarde van de verkochte goederen is. Dat is nodig om de brutowinst (*gross profit*) op de verkoop te kunnen bepalen. De brutowinst is het verschil tussen de verkoopprijs en de inkoopprijs van de verkochte goederen. Om de *brutowinst* op een juiste manier te kunnen berekenen en boeken, moet je de inkooprijzen van hetzelfde aantal goederen weten als er zijn verkocht. In dit geval moet je dus $8 \times \text{€ } 568,75$ als inkoopwaarde nemen. Je noemt dit het *matchingprincipe*. Het matchingprincipe geeft aan dat je voor een juiste bepaling van de brutowinst moet uitgaan van dezelfde hoeveelheden verkochte goederen bij zowel de vaststelling van de verkoopopbrengst als bij de gehanteerde inkoopwaarde van de verkopen.

Je vertaalt de informatie op de kopie-verkoopfactuur als volgt:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
11/1	VF 12-001	Verkocht op rekening goederen	€	6.630
		De inkoopwaarde van de verkochte goederen bedraagt	–	4.550
		De goederen zijn afgeleverd.		
De opbrengst (<i>revenues</i>) van de verkopen bedraagt			€	6.630
De inkoopwaarde van de verkopen is			–	4.550
De brutowinst bedraagt			€	<u>2.080</u>

De voorraad goederen neemt af met de inkoopwaarde van de verkochte goederen. De voorraad goederen staat immers op de balans tegen de inkooprijzen. De brutowinst verhoogt het eigen vermogen van de onderneming.

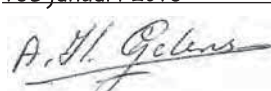
De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)		Afname (-)	
11/1	VF 12-001	Debiteuren	€	6.630		
		Voorraad goederen			€	4.550
		Eigen vermogen	€	2.080		

debet	Balans van Hijnen computers per 11 januari 2016		credit
Inventaris	€ 11.540		Eigen vermogen + € 2.080 € 34.330
Vorraad goederen	- € 4.550 - 32.825		5% Lening - 8.400
Debiteuren	+ € 6.630 - 6.630		Crediteuren - 14.870
Bank	- 5.785		
Kas	- 820		
	+ € 2.080 € 57.600		+ € 2.080 € 57.600
		evenwicht	

Voorbeeld 1
(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

No <u>057</u>	K001
ONTVANGEN van <u>Hijnen Computers</u>	
De Somma van <u>éénhonderd euro</u>	
Voor <u>Schoonmaken winkel en kantoor</u>	
<u>Breda</u> , de <u>18e januari 2016</u>	
Zegge € <u>100,-</u>	

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Het schoonmaken van het bedrijf door Gelens valt onder dienstverlening en reken je tot de bedrijfskosten. Hierdoor zal het eigen vermogen afnemen.

Je vertaalt de informatie op de kwitantie als volgt:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag
18/1	K 001	Betaald per kas voor het schoonmaken van het bedrijfspand	€ 100

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
18/1	K 001	Kas		€ 100
		Eigen vermogen		€ 100

debet		Balans van Hijnen computers per 18 januari 2016			credit	
Inventaris	€ 11.540	Eigen vermogen	- € 100	€ 34.230		
Vorraad goederen	- 32.825	5% Lening		- 8.400		
Debiteuren	- 6.630	Crediteuren		- 14.870		
Bank	- 5.785					
Kas	- € 100 - 720					
	<u>- € 100</u>	€ 57.500				
			<u>- € 100</u>	€ 57.500		

evenwicht

Voorbeeld 1
(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

SNS bank

SNS BANK BREDA
VAN COOTHPLEIN 22
4811 NG BREDA
TEL.: 076-5330770

HIJNEN COMPUTERS
HEUVELPLEIN 249
4812 PD BREDA

Rekeningnummer	Rekeningsoort	Datum vorig afschrift	Vorig saldo tekort	Vorig saldo tegoed
NL26SNSB0516706444	REKENING-COURANT	10-01-2016	€ 5.785,00	

Datum	Omschrijving	Mutatie debet / Af	Mutatie credit / Bij
25-01	NL96INGB0456983210 BACKX BOUWBEDRIJF BV, BREDA FACT. 16-001 D.D 110116		€ 6.630,00

Volgnummer	Blad	Datum afschrift	Nieuw saldo tekort	Nieuw saldo tegoed
3	1	25-01-2016	€	12.415,00

8,2953,40,9612

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Uit het dagafschrift blijkt:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag
25/1	B 3	Ontvangen van debiteur Backx bouwbedrijf BV	€ 6.630

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
25/1	B 3	Bank Debiteuren	€ 6.630	€ 6.630

debet	Balans van Hijnen computers per 25 januari 2016		credit	
Inventaris	€	11.540	Eigen vermogen	€ 34.230
Vorraad goederen	-	32.825	5% Lening	- 8.400
Debiteuren	- €	6.630	Crediteuren	- 14.870
Bank	+ €	6.630		
Kas		- 720		
		<u>0</u>		<u>0</u>
		€ 57.500		€ 57.500
		<u><u>0</u></u>		<u><u>0</u></u>

Voorbeeld 1
(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

SNS bank

SNS BANK BREDA
VAN COOTHPLEIN 22
4811 NG BREDA
TEL.: 076-5330770

HIJNEN-COMPUTERS
HEUVELPLEIN 249
4812 PD BREDA

Rekeningnummer	Rekeningsoort	Datum vorig afschrift	Vorig saldo tekort	Vorig saldo tegoed
NL26SNSB0516706444	REKENING-COURANT	25-01-2016		€ 12.415,00
Datum	Omschrijving	Mutatie debet / Af	Mutatie credit / Bij	
25-01	NL96INGB0324876512 J. PRINSEN, OOSTERHOUT SALARIS JANUARI 2016	€ 1.200,00		
Volgnummer	Blad	Datum afschrift	Nieuw saldo tekort	Nieuw saldo tegoed
4	1	26-01-2016		€ 11.215,00

6.7265.410.3812

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Het salaris dat betaald wordt aan het personeelslid reken je tot de bedrijfskosten. Je hebt hier gemakshalve even afgezien van allerlei inhoudingen die op het loon moeten plaatsvinden, zoals de loonheffing. In dit stadium gaat het nog te ver om de invloed hiervan in de boekhouding tot uitdrukking te brengen.

Op het dagafschrift staat:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag
26/1	B 4	Betaald aan loonkosten	€ 1.200

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
11/1	B 4	Bank		€ 1.200
		Eigen vermogen		€ 1.200

debet		Balans van Hijnen computers per 26 januari 2016		credit	
Inventaris	€ 11.540	Eigen vermogen	- € 1.200	€ 33.030	
Voorraad goederen	- 32.825	5% Lening		- 8.400	
Debiteuren	- -	Crediteuren		- 14.870	
Bank	- € 1.200				
Kas	- 720				
	- € 1.200	€ 56.300		- € 1.200	€ 56.300

← evenwicht →

Voorbeeld 1
(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

SNS bank

SNS BANK BREDA
VAN COOTHPLEIN 22
4811 NG BREDA
TEL.: 076-5330770

HIJNEN COMPUTERS
HEUVELPLEIN 249
4812 PD BREDA

Rekeningnummer	Rekeningsoort	Datum vorig afschrift	Vorig saldo tekort	Vorig saldo tegoed
NL26SNSB0516706444	REKENING-COURANT	26-01-2016		€ 11.215,00

Datum	Omschrijving	Mutatie debet / Af	Mutatie credit / Bij
29-01	NL87RAB00722729429 VAN DE WATER AFLOSSING (€ 200) EN INTEREST (€ 34) JAN. 2016 5% LENING	€ 234,00	
29-01	NL16ABNA0562631497 COMPUTERWORLD, FACTUUR 112349 D.D. 281215	€ 7.320,00	

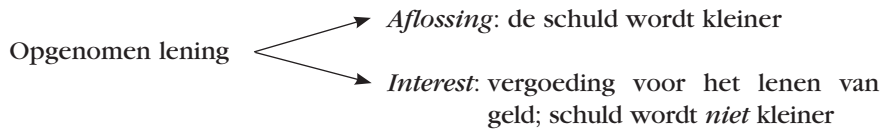

Volgnummer	Blad	Datum afschrift	Nieuw saldo tekort	Nieuw saldo tegoed
5	1	29-01-2016		€ 3.661,00

6.0293.40.9612

- Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.
- Uitwerking Hijnen betaalt elke maand aflossing en interest op de 5% lening. Hierbij moet je goed letten op het verschil tussen aflossen op een lening en interest betalen over een lening. Door het betalen van een *aflossing* wordt de schuld kleiner.
- Aflossing en Interest** Interest is een vergoeding die je betaalt over het geleende bedrag. Betaalde *interest* reken je daarom tot de bedrijfskosten. In schema:

Op het dagafschrift staat:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
29/1	B 5	Betaald aflossing (€ 200) en interest (€ 34) over de maand januari op de 5% lening	€	234
		Betaald aan crediteur Computerworld	-	7.320

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)		Afname (-)	
29/1	B 5	Bank	€	7.554		
		Eigen vermogen			€	34
		5% Lening			€	200
		Crediteuren			€	7.320

debet		Balans van Hijnen computers per 29 januari 2016				credit	
Inventaris	€ 11.540	<i>Eigen vermogen</i>	-€	34	€	32.996	
Voorraad goederen	- 32.825	<i>5% Lening</i>	-€	200	-	8.200	
Debiteuren	-	<i>Crediteuren</i>	-€	7.320	-	7.550	
<i>Bank</i>	-€ 7.554						
<i>Kas</i>	- 720						
	-€ 7.554	€	48.746		-€ 7.554	€ 48.746	

Voorbeeld 1
(vervolg)

Gegeven Onderstaand boekingsdocument:

Memoriaalstuk 001 (M 001)	
Datum:	31 januari 2016
Bedrag:	€ 500
Omschrijving:	afschrijving inventaris januari 2016

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Duurzame productiemiddelen zoals gebouwen, machines, auto's en de inventaris verminderen in waarde door het gebruik. Het inzetten en gebruik van duurzame productiemiddelen leidt tot kosten en waardevermindering van het duurzame productiemiddel.

Intern boekingsdocument of memoriaalstuk Om dit financieel feit in de boekhouding te kunnen verwerken, zal een onderneming hiervan een boekingsdocument moeten maken voor intern gebruik. Dit boekingsdocument wordt daarom een *intern boekingsdocument of memoriaalstuk* genoemd.

Op het memoriaalstuk staat:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
31/1	M 001	Afschrijven op de inventaris over de maand januari	€	500

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
31/1	M 001	Inventaris	€	500
		Eigen vermogen	€	500

debet	Balans van Hijnen computers per 31 januari 2016				credit
<i>Inventaris</i>	– €	500	€ 11.040	<i>Eigen vermogen</i>	– € 500 € 32.496
Voorraad goederen			– 32.825	5% Lening	– 8.200
Debiteuren			– –	Crediteuren	– 7.550
Bank			– 3.661		
Kas			– 720		
			– € 500 € 48.246		– € 500 € 48.246
			→	←	
			evenwicht		

Voorbeeld 1
(vervolg)
Gegeven

Onderstaand boekingsdocument:

31-01-2016	K 002
	Z-bonnr. 1
	Kasregister
	Qwk654498P08
Omzet januari € 18.150	
<i>(inkoopwaarde € 13.500)</i>	

Gevraagd Beredeneer welke gevolgen dit boekingsdocument heeft op de balans van Hijnen computers. Stel de nieuwe balans samen na verwerking van dit boekingsdocument.

Uitwerking Niet elke contante winkelverkoop wordt afzonderlijk geboekt. Het is eenvoudiger de contante winkelverkoop over een bepaalde periode op te tellen en dan één boeking te maken. Dit optellen doet het kasregister bij Hijnen. Met een speciale sleutel kan van de contante winkelverkoop een totaalstelling worden verkregen. In de praktijk gebeurt dit bijna dagelijks.

Deze totaalstelling kan op een kassabon worden afgedrukt. Een tussentelling wordt een X-bon genoemd. Je neemt dan eigenlijk een kijkje in de kassa. Een Z-bon daarentegen maakt het geheugen van het kasregister schoon. De gegevens van een Z-bon moet je daarom in de boekhouding verwerken.

Op het kasstuk staat:

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
31/1	K 002	Contante winkelverkopten januari 2016 Inkoopwaarde van de verkochte goederen € 13.500	€	18.150

De gevolgen voor de balans zijn:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)		Afname (-)	
31/1	K 002	Kas	€	18.150		
		Voorraad goederen			€	13.500
		Eigen vermogen	€	4.650		

debet		Balans van Hijnen computers per 31 januari 2016				credit	
Inventaris	€ 11.040			Eigen vermogen	+ € 4.650	€ 37.146	
Voorraad goederen	- € 13.500	- 19.325		5% Lening		- 8.200	
Debiteuren	-	-		Crediteuren		- 7.550	
Bank	- 3.661						
Kas	+ € 18.150	- 18.870					
		+ € 4.650	€ 52.896		+ € 4.650	€ 52.896	

2.3 De winst-en-verliesrekening

Als je de balansen van Hijnen computers per 1 januari en per 31 januari 2016 met elkaar vergelijkt, blijkt dat het eigen vermogen gedurende de maand januari per saldo met € 2.696 is toegenomen:

Eigen vermogen per 31 januari 2016	€ 37.146
Eigen vermogen per 1 januari 2016	- 34.450
Toename eigen vermogen januari 2016	€ 2.696

Deze toename is veroorzaakt doordat:

- het eigen vermogen is *toegenomen* door de brutowinst die bij de verkopen is behaald;
- het eigen vermogen is *afgenomen* doordat er allerlei (bedrijfs)kosten zijn gemaakt.

Nettowinst Als je de brutowinst vermindert met de bedrijfskosten houd je de *nettowinst (net profit)* over. Je hebt de toename van het eigen vermogen hier berekend door de eigen vermogens op twee data met elkaar te vergelijken. Als je op deze wijze de nettowinst berekent, doe je dat door het toepassen van *vermogensvergelijking*.

Door de balansen aan het begin en eind van januari 2016 te vergelijken, kun je alleen zien dat het eigen vermogen met € 2.696 is toegenomen. Als je een gedetailleerd overzicht van de oorzaken van die toename wilt, moet je een *winst-en-verliesrekening (income statement of profit and loss account)* over de maand januari 2016 opstellen. De winst-en-verliesrekening geeft een overzicht van de veranderingen in het eigen vermogen gedurende een bepaalde periode. Hierna vind je een verticale opstelling van de winst-en-verliesrekening. Hierbij vermeld je eerst de brutowinst, daaronder de bedrijfskosten en uiteindelijk de nettowinst.

Voorbeeld 2

Gegeven De financiële feiten uit voorbeeld 1 (zie paragraaf 2.2).

Gevraagd Stel voor Hijnen computers de winst-en-verliesrekening over de maand januari 2016 samen.

Uitwerking De brutowinst over de maand januari 2016 bedraagt:

Opbrengst verkoop op rekening	factuur 16-001	€ 6.630	
Opbrengst contante verkopen	K 002	- 18.150	
<i>Opbrengst verkopen januari 2016</i>			€ 24.780
Inkoopwaarde verkoop op rekening	factuur 16-001	€ 4.550	
Inkoopwaarde contante verkopen	K 002	- 13.500	
<i>Inkoopwaarde verkopen januari 2016</i>			€ 18.050/-
Brutowinst januari 2016			€ 6.730

De winst-en-verliesrekening over de maand januari 2016 ziet er als volgt uit:

Opbrengst verkopen (<i>sales revenues</i>)	€ 24.780
Inkoopwaarde verkopen (<i>cost of sales</i>)	- 18.050
Brutowinst	€ 6.730

<u>Bedrijfskosten</u>	
Huurkosten	€ 2.200
Loonkosten	- 1.200
Afschrijvingskosten	- 500
Interestkosten	- 34
Schoonmaakkosten	- 100
Totale bedrijfskosten	€ 4.034 -/-
Nettowinst januari 2016	€ 2.696

Legenda afkortingen voor boekingsdocumenten:

B	bankstuk (dagafschrift)
IF	inkoopfactuur
K	kasstuk
M	memoriaalstuk of intern boekingsdocument
VF	verkoopfactuur

Begrippenlijst

Boekingsdocumenten	Bewijsstukken die worden gebruikt om de boekhouding bij te houden.
Brutowinst (<i>gross profit</i>)	Opbrengst van de verkopen verminderd met de inkoopwaarde van de verkopen.
Dagafschrift	Overzicht van een bank waarop staat aangegeven welke bedragen zijn ontvangen of betaald.
Factuur	Rekening of nota die wordt opgemaakt bij koop en verkoop van goederen of diensten.
Financiële feiten	Gebeurtenissen die leiden tot veranderingen in de samenstelling van de balans (bezittingen, schulden en eigen vermogen).
Kwitantie	Bewijs van contante betaling.
Matchingprincipe	Bedrijfseconomisch principe waarbij o.a. wordt gesteld dat voor een juiste bepaling van de brutowinst de opbrengst verkopen en de inkoopwaarde van de verkopen op dezelfde hoeveelheid goederen of diensten betrekking moet hebben.
Nettowinst (<i>net profit</i>)	Brutowinst verminderd met de bedrijfskosten.

Vermogensvergelijking	Het berekenen van de nettowinst over een periode door vergelijking van het eigen vermogen aan het begin en einde van die periode
Winst-en-verliesrekening (<i>income statement of profit and loss account</i>)	Overzicht waarop de veranderingen van het eigen vermogen gedurende een periode gespecificeerd naar oorzaak worden vermeld (opbrengsten en kosten).

Boekhouden voor het hbo is een serie boeken voor het economische onderwijs in het hbo. Dit eerste deel behandelt vier grote onderwerpen:

- de boekhoudkundige cyclus (inclusief elementaire uitbreidingen van de boekingen zoals omzetbelasting en geld onderweg);
- de permanence toegepast op de kosten en opbrengsten;
- verdieping van boekingen aan de inkoop- en verkoopzijde;
- specifieke boekingen bij ondernemingsvormen zoals de vof, bv en nv.

De belangrijke kenmerken van *Boekhouden voor het hbo* zijn:

- compacte maar volledige behandeling van de onderwerpen;
- duidelijke theoretische uitleg met veel uitgewerkte voorbeelden;

- sterke didactische opbouw;
- helder taalgebruik;
- overzichtelijke en gestructureerde vormgeving, waaronder het gebruik van marge-woorden;
- index met vaktermen;
- vermelding van de meest voorkomende vaktermen in het Engels.

Via de portal www.AcademicX.nl is aanvullend materiaal beschikbaar, waaronder twee hoofdstukken over computerboekhouden met Exact Online, en filmpjes met extra uitleg bij de kern van elk hoofdstuk. Eveneens is op de portal bij elk hoofdstuk een geïntegreerde oefenopgave beschikbaar met uitwerkbladen en uitwerkingen. Bij dit theorieboek hoort *Boekhouden voor het hbo, deel 1 – Opgaven* (ISBN 978 90 395 2811 2).

Gerard van Heeswijk heeft meer dan 30 jaar ervaring in het onderwijs waarvan bijna 25 jaar in het hbo. Daarvoor was hij werkzaam in de accountancy. Hij is medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo.

David Bouman is werkzaam in het hbo en was daarvoor trainer en consultant bij Exact Software Nederland.

Stef Stienstra is een zelfstandig gevestigde accountant. Hij verzorgde cursussen voor het diploma SPD Bedrijfsadministratie en is tevens medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo.

ISBN **978 90 395 2810 5**

NUR **163**

www.academicsservice.nl